

SISA Béla

1942–2021

Béla SISA

1942–2021

■ On April 27, 2021 our colleague, architect Béla SISA, awarded with the Kós Károly and Ybl Miklós prizes, a renowned expert and iconic figure of vernacular architecture conservation, has passed away.

He was well known for his involvement in the conservation of more than a hundred historic buildings and for his significant contribution to scholarly literature. Many buildings bear the mark of his dedicated work, not only in Hungary, but in Transylvania and Upper Hungary (Slovakia) alike. His passionate devotion to the cause won the support of many civil advocates for the preservation of the most amazing and valuable pieces of vernacular architecture.

Béla SISA was born on February 2, 1942 in Jászberény (Hungary). He attended school in his hometown and in Budapest. He graduated in 1960 from the Technical School of Architecture in Budapest. He pursued historic building conservation specialist training at the Technical University of Budapest in 1970-1971. His workplace remained the same from 1968, though the institution itself changed its name several times: he started his employment as an architect at the National Inspectorate for Historic Monuments; he was the head of the Vernacular Architecture Group (later Department) established at his initiative at the National Office for the Protection of Historic Monuments within the Supervision Directorate until 2001; after that he worked until his retirement as programme director at the successor institution, the National Office for Cultural Heritage.

■ Colegul nostru, Béla SISA, arhitect laureat al premiilor Kós Károly și Ybl Miklós, specialist recunoscut și personalitate iconică a protecției arhitecturii vernaculare, a decedat la 27 aprilie 2021.

De numele lui se leagă restaurarea a peste 100 de monumente istorice și o însemnată activitate în cadrul literaturii de specialitate. În afara teritoriului actual al Ungariei, numeroase clădiri păstrează rezultatul muncii sale dedicate, atât în Transilvania, cât și în Slovacia. Prin pasiunea și dedicarea sa cauzei, a câștigat și o serie de susținători civili pentru păstrarea celor mai frumoase și mai valoroase monumente ale arhitecturii vernaculare.

Béla SISA s-a născut în data de 2 februarie 1942, la Jászberény (Ungaria). Și-a făcut studiile în orașul natal și la Budapesta. În 1960 a absolvit Școala Tehnică de Arhitectură, apoi în 1970-1971 cursul postuniversitar de specializare în reabilitarea monumentelor istorice din cadrul Universității Tehnice din Budapesta. Începând din 1968 locul său de muncă a fost stabil, deși instituția și-a schimbat numele de mai multe ori: și-a început activitatea ca arhitect proiectant la Inspectoratul Național pentru Monumente Istorice, devenit Oficiu Național pentru Protecția Monumentelor Istorice, unde, în cadrul Direcției de Supraveghere a Monumentelor, a fost inițiatorul și conducătorul Grupului, mai târziu al Departamentului de Arhitectură Vernaculară până în 2001, apoi până la pensionarea sa a lucrat ca director de program la Oficiul Național pentru Patrimoniul Cultural. În 1983

■ 2021. április 27-én elhunyt SISA Béla, Kós Károly- és Ybl Miklós-díjas építész kollégánk, a népi műemlékvédelem ismert szaktekintélye, ikonikus alakja.

Nevéhez több mint száz műemlék helyreállítása és jelentős szakirodalmi tevékenység fűződik. Elkötelezett munkásságának eredményét Magyarország jelenlegi területén kívül Erdélyben és Felvidéken is számos épület őrzi. Szenvedélyes ügyszeretete számos civil támogatót is szerzett a népi építészet legszebb, legértékesebb emlékeinek megőrzéséhez.

SISA Béla 1942. február 2-án Jászberényben született. Iskoláit szülővárosában és Budapesten végezte. 1960-ban fejezte be tanulmányait a budapesti Magasépítő Technikumban, a Budapesti Műszaki Egyetem műemlékvédelmi szakmérnöki képzését 1970–1971-ben végezte el. Munkahelye 1968 óta változatlan maradt, bár az intézmény ezalatt többször nevet változtatott: az Országos Műemléki Felügyelőségnél kezdte építész tervezőként, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal Műemlékfelügyeleti Igazgatóságán a kezdeményezésére létrehozott Népi Építészeti Csoport, majd Osztály vezetője volt 2001-ig, azt követően a jogutód intézménynél, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalnál programigazgatóként dolgozott nyugdíjazásáig. Műemléki alkotó tevékenységet végző vállalkozását 1983-ban indította, alapítója volt a Népi Műemlékvédelemért Alapítványnak, és több mint

He launched his company dedicated to historic buildings in 1983; he was the founder of the Vernacular Architecture Foundation, and for more than 10 years he was the president of the Public Service Foundation for Cultural Heritage Conservation.

He was a member of the Hungarian National Committee of ICOMOS from 1980, between 1997 and 2002 being its vice-president, and a member of the supervisory board of the Association of Hungarian Country House Museums between 2002 and 2009.

His work includes the conservation, research, and design of a high number of country house museums and outstanding vernacular historic buildings. Moreover, he completed even a higher number of assignments as the coordinator and supervisor of the conservation of such buildings. As a result of his assiduous work, the support system of this vulnerable heritage could be maintained in order to ensure its preservation. He gave importance to the financial support of new research as well, which ranged from survey camps organised for students to the documenting of our heritage outside the country's borders. He invested huge energies into the professional acknowledgement and promotion of the saved vernacular architecture, for this purpose publishing books, articles, and studies alike.

Besides his work regarding vernacular architecture, his genuine professionalism is confirmed by many religious and civil buildings conserved according to his designs. His book published in two volumes in 1981 on the historic buildings of Békés County is currently used as a schoolbook in many higher education institutions.

The forums and conferences organised by him allowed for the sharing of professional experiences. The public could learn about his designs in exhibitions: in Hungary, at around 30 locations, but also in Romania, at Cluj-Napoca, Ploiești, Bucharest, Sfântu Gheorghe, in Slovakia at Trebišov, Kráľovský Chlmec, Moldova nad Bodvou, or at Vienna, Rome, Florence, Paris, and Brussels.

His work was recognised through a series of awards: in 1977 he earned

a pornit o întreprindere prestatoare de activități creative în domeniul monumentelor istorice, a fost fondatorul Fundației pentru Protecția Monumentelor Istorice Vernaculare, și mai bine de 10 ani a fost președintele asociației de interes public Masă Rotundă pentru Protecția Patrimoniului Cultural.

Începând din 1980 a fost membru, apoi între 1997 și 2002 vicepreședinte al Comitetului Național Maghiar ICOMOS, precum și membru în consiliul de inspecție al Asociației Caselor Tradiționale Maghiare între 2002 și 2009.

El s-a preocupat de cercetarea, proiectarea și reabilitarea a numeroase case tradiționale și monumente istorice vernaculare însemnate, iar într-un număr și mai mare a coordonat și supravegheat reabilitarea acestora. Ca urmare a activității sale perseverente, a reușit să mențină cât mai mult timp cu putință sistemul de suport pentru acest segment vulnerabil de patrimoniu, sistem care timp îndelungat a asigurat păstrarea acestuia. A considerat la fel de important și sprijinul material al noilor cercetări, în care s-au încadrat taberele de relevare pentru studenți, cât și documentarea patrimoniului de peste hotare. A investit o energie uriașă în a face cunoscut și acceptat de către specialiști patrimoniului vernacular salvat, în acest scop a scris volume de cărți și a publicat articole și studii.

Nivel său profesional ridicat este atestat, pe lângă monumentele istorice vernaculare, și de către numeroase clădiri bisericesti și civile, care au fost reabilitate în baza proiectelor sale. Cartea sa în două volume apărută în 1981, care prezintă monumentele istorice din județul Békés (Ungaria), și azi mai este utilizată ca manual în multe unități de învățământ superior.

Întâlnirile și conferințele organizate de el au fost ocazii de largire a orizontului profesional. Proiectele sale au fost expuse publicului: în circa 30 de locații din Ungaria, precum și în România la Cluj, Ploiești, București, Sfântu Gheorghe, în Slovacia la Trebišov, Kráľovský Chlmec, Moldova nad Bodvou, sau la Viena, Roma, Florența, Paris, respectiv Bruxelles.

O serie de distincții semnalează grațitudinea pentru munca sa: în 1977

10 évig a Kulturális Örökségvédelmi Kerekasztal Közhasznú Egyesület elnöke.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottságának 1980-tól tagja, 1997 és 2002 között alelnöke, a Magyarországi Tájházak Szövetségének 2002 és 2009 között felügyelőbizottsági tagja.

Nevéhez fűződik számos tájházunk, kiemelkedő népi műemlékeink helyreállítása, kutatása, tervezése, még nagyobb számban felújításuk koordinálása, felügyelete. Kitartó munkájának eredményeképp a végsőig életben tartotta e sérülékeny emlékegyek támogatási rendszerét, amely hosszú időn keresztül biztosította fennmaradásukat. Fontosnak tartotta az újabb kutatások anyagi segítését is, amelyben helyet kaptak az egyetemi felmérőtáboroktól kezdve a határon túli örökségünk dokumentálása. Hatalmas energiát fektetett a megmentett népi építészeti emlékek szakmai elfogadtatásába, megismertetésébe, amelynek érdekében önálló kötetek kívül számos cikket és tanulmányt jelentetett meg.

Magas szintű szakmai felkészültségét a népiek mellett számos, terve alapján helyreállított egyházi, polgári épület bizonyítja. Békés megye műemlékeit bemutató, két-kötetes, 1981-ben megjelent könyve máig tankönyvül szolgál több felsőfokú tanintézetben.

Szervezésében tanácskozások, konferenciák adhattak teret a szakmai töltekezésnek. Terveit kiállításokon ismerhette meg a közönség: országunkban mintegy 30 helyen, emellett Kolozsváron, Ploiești-en, Bukarestben, Bécsben, Sepsiszentgyörgyön, Tóketerebesen, Királyhelmecen, Szepsiben, Rómában, Firenzében, Párizsban, valamint Brüsszelben voltak láthatók.

Munkásságának elismerését számos kitüntetés jelzi: 1977-ben az Építőipar Kiváló Dolgozója, 1984-ben megkapta a Magyar Műemlékvédelemért díjat, 2003-ban Rábagyarmat község díszpolgárává választották, majd 2006-ban Kós Károly-díjjal jutalmazták a *népi építészeti örökség kutatásának*,

the Outstanding Worker in Construction Industry reward, in 1984 he received the award for Hungarian Historic Building Conservation, in 2003 he was elected an honorary citizen of Rábagyarmat (Hungary), and in 2006 he received the Kós Károly Award as a prominent professional and outstanding personality in the field of research, conservation, and preservation of vernacular architecture. In 2013, he was awarded the most prestigious prize in architecture, the Ybl Award for his dedicated work of several decades to the preservation and maintenance of the values of vernacular architecture and his work in the history of architecture. He was restless in all these endeavours up until now, when fate put a sudden and tragic end to his diverse and tenacious work and life.

Anna DOBOSYNÉ ANTAL
vice-president of the Hungarian National Committee of ICOMOS
president of the Vernacular Architecture Specialised Sub-committee

Originally published in: *ICOMOS Híradó* 2 (2021): 18.

primește Excelența în Industria Construcțiilor, în 1984 Premiul pentru Protecția Monumentelor Istorice, în 2003 este ales cetățean de onoare a comunei Rábagyarmat (Ungaria), apoi în 2006 este recompensat cu Premiul Kós Károly ca remercabil specialist și personalitate determinantă în domeniul cercetării, reabilitării și îngrijirii patrimoniului arhitectural vernacular. În 2013 i se conferă cea mai înaltă distincție în arhitectură, Premiul Ybl, pentru activitatea sa neprecupețită de-a lungul deceniilor în interesul păstrării, susținerii valorilor arhitecturii vernaculare, respectiv pentru munca sa în domeniul istoriei arhitecturii. A lucrat neobosit până în prezent, când neașteptat și în mod tragic soarta i-a curmat variata activitate, perseverența, viața.

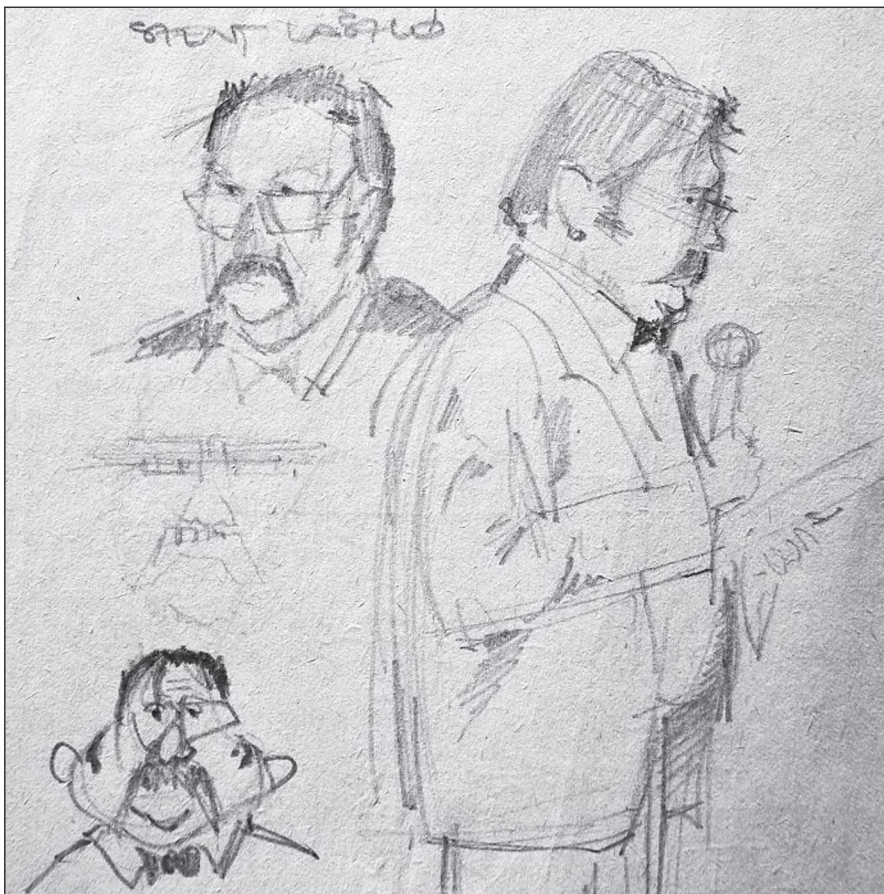
Anna DOBOSYNÉ ANTAL
vicepreședinte al Comitetului Național Maghiar ICOMOS
președinte al Comitetului de Arhitectură Vernaculară

Publicat original în: *ICOMOS Híradó* 2 (2021): 18.

helyreállításának és gondozásának kiváló szakemberét, meghatározó egyéniségét. 2013-ban a legrangosabb építészeti díjat, az Ybl-díjat adományozták számára a népi építészet értékeinek megőrzéséért, fenntartásáért végzett sok évtizeden át tartó áldozatos munkájáért, valamint az építészettörténeti munkásságáért. Ezen dolgozott fáradhatatlanul mind ez ideig, amikor a sors váratlanul tragikus véget vetett sokrétű, kitartó munkásságának, életének.

DOBOSYNÉ ANTAL Anna
ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság, alelnök
Népi Építészeti Szakbizottság elnök

Eredeti megjelenés: *ICOMOS Híradó* 2 (2021): 18.

- Béla SISA during his lecture, TUSNAD conference, 1992, drawing by architect Arnold MACALIK
- Béla SISA în timpul prelegerii, conferința TUSNAD, 1992, desen de arhitectul Arnold MACALIK
- SISA Béla előadás közben, TUSNAD konferencia, 1992, MACALIK Arnold építész rajza